

AMERISKI VOJAKI tretje armade na lovu za nacistimi vojaki v Coblenzu.

Anglija noče, da se bi ustanovilo balkansko zvezo

NAČRT ZA PRIDRUŽENJE BOLGARIJE K TITOVI JUGOSLOVANSKI FEDERACIJI CHURCHILL ODBIL. — STARE SPLETKE VELESI NA STROŠKE IN V ŠKODO BALKANSKIH DEŽEL. — VPRAŠANJE TRSTA

Sloveni francoski žurnalist Pertinax, ki je po nemški okupaciji Pariza pobegnil v Ameriko in piše sedaj za tukajšnje liste, je veljal pred to vojno za enega najboljših poznavalcev vnanje politike njegove in raznih drugih dežel. Zato se njegova razkritija upošteva povsod za resnico.

Balkanske unije ne bo

V svojem poročilu, priobčeno v raznih ameriških listih dne 7. aprila, opisuje, kako je Anglija nastopila proti nameravani pripravi Federativne Bolgarije v jugoslovansko federativno državo, in ker je Stalin angleško zahteval, da pridruži se pripravi, je bilo vprašanje pripravljanja Bolgarije v jugoslovansko federacijo zadušeno.

Dolgo časa se je pisalo — pripravljalo Pertinax — da pride iz Zofije kmalu zelo važna izjava — važna za vse Balkan in za vso Evropo. Imela bi naznanih združenje vseh južnih Slovanov v skupno državo, in ta bi se potem razširila še v balkansko federacijo, v katero bi prisopile tudi Rumunija, Grčija, Albanija in morda tudi Madžarska.

Toda v interesu Velike Britanije je, da ostane Balkan razdržen in Grčija pa pod popolnim angleškim vplivom. Do te vojne je veljala tudi Jugoslavija, da angleško sfero, ki pa jo je hotela za svojo tudi Francija in končno Nemčija, ki si jo je gospodarsko podvrgla in potem še politično z znanim paktom med beogradsko vlado in Hitlerjem. Bil je razveljavljen s pučem. Nemci so potem Jugoslavijo napadli in to, kot drugo je že zgodovina.

Politika prijateljstva nadaljevana

Pertinax pravi, da četudi je nameravano pridruženje Bolgarije k jugoslovanski federaciji Churchill prepričil, kar je mogoče le s Stalino privolitivo, se neguje med Titom in vladom v Zofiji prijateljstvo, ki ima še vedno za cilj ustanovitev jugo-

slovenske in balkanske zveze.

Omenjeni francoski žurnalist, ki je sedaj v Washingtonu, pravi, da bi se Bolgarija pridružila Jugoslaviji vzhod Churchilloviemu — Edenovemu ultimatumu, aki bo Stalin rekel bolgarski in jugoslovanski vladam, da naj to storita neglede na jazo angleške diplomacije. Kajti v Bolgariji in v Jugoslaviji, kolikor je osvobojene, je vrhovna oblast poveljstvo rdeče armade. Ampak Stalin iz razlogov sovjetske vnanje politike menda ni hotel v spor z Anglijo še bolj kot je že.

Bojazen pred sloganom Balkana

Angleži, Nemci, bivša avstro-ogrška vlada in Francozi niso še nikdar delovali za solidarnost dežel na Balkanu, pač pa jih hujškali druga proti drugi in intrigirali v njih vsaka v interesu svojih trgovskih in imperialističnih ambicij.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Industrialna fronta ostane tudi ko bo konec vojne

Unija premogarjev do 1. aprila ni dosegla zaželjene pogodbe, bila pa je na posredovanje vladnega delavskega odbora staro podaljšana za 30 dni. Zato je J. L. Lewis na premogarjev apeliral, da naj delajo i v nadalje pod staro pogodbo do meseca maja. Pa ga niso hoteli poslušati. Na tisoče premogarjev je 1. aprila zastavkalo in jeklarne v Penni so koncem minulega tedna zaprle mnogo furnazev, češ, da nimajo premoga in koksa.

V zadevo je spet poseglala vladna operatorji (premogovniške družbe) pa še zmerom zatrjujejo, da pogojev unije UMW nikakor ne sprejemajo. V začetku tega tedna pa so privolili v nova pogajanja.

Vojna na tej fronti se bo torej nadaljevala po starem, ka-

Monarhisti v Evropi v boju in spletkah za obvarovanje dvorov in kraljev

V Grčiji so monarhisti s pomočjo Churchilla in angleških agentov na vso moč trudijo izvojevati kralju Georgeu povratek na prestol. Sedaj je kralj le po imenu. Ostatki mora izven Grčije, dokler ljudstvo ne odloči, da li ga še hoče nazaj.

Kralj George je prišel na prestol 1. 1935 s pomočjo plebiscita. Toda tisto glasovanje se je vršilo pod silo bajonetov. Glasovanje je izpadlo tako, kot je določil takratni diktator Kondylis. Njega je nasledil s kraljevo pomočjo diktator Metaxas. Grčija sta spremenila v fašistično deželo. Opozicijo sta zadušila s silo.

V tej vojni se je grško ljudstvo odločilo takoj, ko nastane mir pomesti z diktaturo in s kraljem, toda temu se je uprla angleška vlada. Poslala je v Grčijo svojo armado, ne da jo osvobodi Nemci, kajti ti so vsled prodiranja rdeče armade sami odšli, ampak da "ustanovi red in mir" in brani "pravice kralja" in "ustavno vlado" pred marksisti, katere je v grškem slučaju Churchill označil za "trockiste".

Tako se je dvor s pomočjo angleške intervencije spet priljubio utrdil. Vendar pa se reakcionarji boje, da će bodo volitve res svobodne in ak, bo oponiciji dovoljeni voditi kampanjo za republiko, ima George malo prilike, da bi še kdaj mogel biti grški kralj.

Churchill ga je javno podprt in monarhizem v splošnem. To počne v interesu angleškega dvora in pa v bojazni pred socializmom. Čim večji in čimlažji bodo dvori, toliko boljše je zavarovan sedanji ekonomski sistem.

George Weller poroča iz Aten, da bo plebiscit o vprašanju krone v Grčiji še posebno važen tudi zaradi monarhistov v drugih deželah, v katerih se gre o ambicijah za obnovitev dinastij. Albanski kralj Zog bi se rad vrnil. V Jugoslaviji se bo glasovalo, da li naj država ostane monarhija, ali pa postane federalna republika. Habsburški Oto je nekje v Evropi in spletari za obnovitev habsburškega dvora. Upal je, da Dunaj okupirajo ameriške in angleške čete, a ga je osvobodila rdeča armada. Sin bivšega španskega kralja don Juan je nedavno diktatorja Franca javno pozval, da naj okliče Španijo za monarhijo in kralj naj bi bil kajpada omenjeni don Juan. Podpirajo ga angleški agenti in Vatikan. Toda če bodo zavezniške sile res poskrbeli za SVOBODNE volitve, je monarhizma v Evropi konec.

Predloga za obvezno delo ni dobila podpore ne v unijah in ne v senatu

Minilo je že mnogo tednov, od kar je Roosevelt kongresu poudaril, da je sprejem postave za obvezno delo ("work, fight or jail") nujna potreba vojnih naporov te dežele. V tej zahtevi so ga podprli vojni in mornarični tajnik ter razni drugi višji zvezni uradniki.

Zbornicna poslanec je nekaj zmrevarila in tisto sprejela, kar je bilo sprejemljivo tudi za Roosevelta, dasi bi on rad strožji zakon. Določa, da ima vladna pravica in moč primorati delavce delati tam, kjer je, ali pa ga poslati drugam, ako se ga drugje bolj potrebuje. To bi pomnilo, da bi si delavec ne snel menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe, pač pa vlada. In delati bi moral za profit tistega delodajalca, ki bi mu ga ona določila.

Naravno, da so bile unije zelo proti temu predlogu, z izjemom onih, ki so več ali manj pod kontrolo komunistov. Komunisti pa so sedaj v takih rečeh celo bolj "patriotični" kot najbolj profesionalni patrioti. Se celo premogarje zmerjajo, ker s svojimi "izostajanjem z dela ogrožajo

menjati gospodarja, pa naj bi bilo že v tovarni, v majni ali na farmi, če bi mu tega ne dovolila oblast. Sicer je nekaj sličnega, v milejši obliki, že v veljavni, a po novem, bi delavec ne bil več gospodar samega sebe

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DRAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Indaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

JAROČINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

si rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po poletne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$5.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Intrige za zanetitev svetovne vojne št. III

še predno bi se sedanja končala

Ali bodo vlade treh glavnih velesil, ki v tej vojni največ prispevajo v borbi za poraz osišča, zmožne za sodelovanje tudi ko Hitler in Hirohito izgineta s pozorišča?

Samo od tega vprašanja je odvisno, ali dobimo po tej vojni mir, ali pa morda že tretjo svetovno vojno še predno bo sedanja končana.

Hitler s svojim štabom se nadeja, da se bodo Angleži in Američani zedinili, še predno bo njegov tretji rajh popolnoma zaseden, obračunati tudi z boljševizmom. V to on deluje in kliče Veliki Britaniji, Zed. državam in "vsemu ostalemu civilizaciju svetu", naj se spomni, kaj bo z njim, če zmagajo "ruski barbari".

Nedavno se je oglasil neki zelo vpliven Anglež s svarilom, češ, nikar ne pustite, da bi Stalin pogolniti Evropo! Ako smo Hitlerju zastavili pot, čemu je ne bi tudi njemu!

Ko je dne 5. aprila sovjetska vlada preklicala svoj pakt neutralnosti, ki ga je sklenila leta 1941 z Japonsko, se je oglasil med prvimi proti nji reakcionarni ohijski senator Taft s sumljivo, češ, počakajmo, Rusija ima pri tem gotovo svoje posebne, zgorj sebične namene! Bržkone je mika po kitajskih ozemljih.

Mnogi dnevniki in revije v tej deželi prinašajo dan za dnevnim članke, kartune in vesti tako prirejene, da ščujejo ameriško javnost le proti Sovjetski uniji. In če bi se res dogodila nesreča, da bi se naša armada udarila s sovjetsko, bi večina ameriškega tiska pozdravila to z največjim vzradoščenjem, kajti takozvani boljševizem sovražijo veliko veliko bolj kot pa Hitlerjev nacizem.

Vzrok tem nesoglasjem seveda ni demokracija, ampak razlika v ekonomskem sistemu.

Za zanetitev tretje svetovne vojne, še predno bo ta končana, delujejo mogočni interesi v Zed. državah, v Veliki Britaniji in v Evropi. N. pr., kdo bi rajše, da se naša v angleški armada zapadi v zapadne fronte v rdečo armado, kot španski diktator, vativska diplomacija, klerikalizem, ki ga zastopa irska (katoliška) hierarhija v Zed. državah, in na Irskem, klerikalizem v Italiji, v Sloveniji in Paveličev na Hrvatskem, ogrski plemenitaši, poljska reakcija itd.?

S kakšno mujo delujejo, da bi zanetili med "veliko trojico" nemirljiv spor zaradi poljskega vprašanja, je znano danes vsakemu, ki kaj čita o dnevnih dogodkih.

Mar je ameriškim senatorjem, kot so Taft, Vandenberg, Wherry itd., kaj za Poljake? Zaničujejo jih — privatno saj — Rusijo pa javno. Poljaki imajo tu mnogo glasov, a Rusov je malo v Zed. državah in v volilnih bojih ne pomenijo dosti.

Ako bi ti ljudje mogli ustvariti kak incident, ki bi pomenil razdor med Sovjetsko Rusijo na eni strani, in med Anglijo in Zed. državami na drugi, bi ga rajše dares kot jutri. Kajti danes je naša armada v Evropi. Pa bi lahko šla preko Nemčije in še "z Rusijo obračunala". Sicer se te želje sedaj ne oglaša tako javno kot se je v pričetku vojne, a intrigira pa se za dosego takega rezultata bolj kot kdaj prej.

Tudi katoliška hierarhija v Nemčiji kliče zaveznikom, rešite nas tudi pred boljševizmom, ne samo pred Hitlerjem! Vatikan to takto zelo podpira. S sporazumom, ki ga je hotel Roosevelt dosegli med Vatikanom in Moskvo, menda ne bo nič, saj zdaj še ne.

Rooseveltov poseben zaupnik Edward J. Flynn, ki je bil mesec marca v začetku aprila po svojem prihodu iz Moskve trikrat pri papežu in še večkrat pri njegovih diplomatih, ni menda nič opravil. Saj iz moskovskih listov bi bilo razvidno, da so odnosili med Vatikanom in Kremljom še prav tako napeti, kakor so bili. Eden izmed dokazov k temu je tudi poostrena sovjetska propaganda proti diktatorju Francu v Španiji, ki ga ščiti Vatikan in v tej deželi pa vodi propagando zanj newyorški nadškof Spellman.

V Nemčiji se je oglasil z apelom na zavezničke za zaščito proti "podivjanim ruskim delavcem in vojnim ujetnikom, ki sedaj v od zavezničkih okupiranih krajih svobodno motovilijo, ropajo in ubijajo", in pa proti "ateističnemu komunizmu", grof Clemens van Galen. On je katoliški nadškof v Muensterju, ki so ga nedavno zasedle zavezničke cete. S tem aristokratskim nadškofom je imel dne 5. aprila intervju reporter čikaške "Tribune" Henry Wales. Priobčen je bil v omenjenem McCormickovem listu in v mnogih drugih širom deželu in tudi v Angliji.

Nadškof Galens mu je posebno poudaril, da ako hčanje Angleži in Američani Nemčijo obvarovati "za civilizacijo", jo morajo oteti pred "komunizmom" in s tem pred Rusi. Le Angleži in Američani, posebno slednji, naj bi prevzeli v Nemčiji policijsko oblast in pazili posebno na ruske vojne ujetnike, ki jih je Hitler nagnal v Nemčijo po svojih zmaga v začetku vojne z Rusijo, in poleg njih še na stotisočne delavce iz Sovjetske unije. To so pa nadškofom mnenju zelo barbarski ljudje. Ker je Hitler vsled porazov kontrole nad njimi izgubil, so postali nevaren, in ob enem "razbojniški element".

Nadškof von Galen se je pohvalil, da je bil zmerom proti Hitlerju, kar bodo sedaj v Nemčiji trdili vsi, prej pa so vsi vzkličali "Heil Hitler!"

Tudi ako bi Sovjetska unija ne imela "boljševizma", pač pa

ANGLEZI IN AMERIKANI NA ZAPADNI FRONTI so si morali v svoji invazijski veliko pomagati z vojaškimi colni. Treba je bilo v njih preko Rene in raznih drugih rek. Gornje so vojaki angleškega inžirskoga oddelka, ki donašajo na breg vojne človeka za svojo armado.

Kako bo Nemčija plačala vojne reparacije, in na kakšne načine jih bo zmogla?

Ko so zaveznički po prejšnji vojni zahtevali od Nemčije reparacije, največ v gotovini, je bila nemška industrija nepoškodovana in Nemčija od bombardiranja skoro nedotaknjena.

V sedanjem vojnem pa so Nemci povzročili Evropi veliko večjo škodo kakor v prejšnjem, a ob enem so jim zaveznički povračili porušili tudi ves njihov "tretji rajh".

Sedaj zahtevajo zaveznički — ne vsi — od Nemčije odškodnino za storjeno škodo.

In sicer v blagu in v delavcih. Na čelu teh zahtev je sovjetska vlada.

Herbert Seligmann, ki piše za časniško agencijo ONA, je napisal k temu problemu sledeči članek.

Reparacijska komisija, ki se je sestala začetkom aprila v Londonu, bo imela pred vsem odločitev o naslednjih treh podglavnih vprašanjih:

1. Koliko more Nemčija plačati v poravnava škode?

2. Kako razdeliti reparacije med nemške žrtve?

3. V kakšni obliki naj Nemčija plača? V denarju, delu, s stroji ali z dobavami blaga iz Nemčije?

Osebnosti, ki izdelujejo tozadne načrte, trdijo, da je resitev tega problema razmeroma lahka.

Znano je, da zahteva Rusija zelo obsežne reparacije za novo njenih opustošenih pokrajin, od meje pa skoro do Urala. Tudi Angleži zahtevajo nekaj reparacij. Zedinjenje države poslagajo veliko važnost pred vsem na popolno in trajno razorozitev Nemčije.

Eden problemov, s katerim se bo ukvarjala ameriška javnost v vezi z vsemi temi zadevami, je problem uporabe nemških delavskih sil za obnovbo krajev, katere so nemške armade opustošile v teku vojne.

Rusi so prepričani, da bi bilo le pravica, ako bi se prisilili nemške armade, ki so uničile in porušile tovarne, zasebne domove in javne naprave — da prispevajo delavce moči za vsaj del potrebnih popravil.

V ameriških krogih, ki se bavijo z načrti glede povojne Evrope, prevladuje deloma mnenje, da so ruske zahteve upravljene. Toda Ameriška federacija dela se je postavila na stalische, da bi bila uporaba nemških delavskih sil za delno popravo u-

njenja v opustošenih krajih sile.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglasje in najbrže tudi med vsemi drugimi delavci, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi takozvanimi "gospodarji", popravi in morilci Hitlerjevih nadlijudi ...

dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglasje in najbrže tudi med vsemi drugimi delavci, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi takozvanimi "gospodarji", popravi in morilci Hitlerjevih nadlijudi ...

dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglasje in najbrže tudi med vsemi drugimi delavci, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi takozvanimi "gospodarji", popravi in morilci Hitlerjevih nadlijudi ...

dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglasje in najbrže tudi med vsemi drugimi delavci, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi takozvanimi "gospodarji", popravi in morilci Hitlerjevih nadlijudi ...

dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglasje in najbrže tudi med vsemi drugimi delavci, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi takozvanimi "gospodarji", popravi in morilci Hitlerjevih nadlijudi ...

dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglasje in najbrže tudi med vsemi drugimi delavci, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi takozvanimi "gospodarji", popravi in morilci Hitlerjevih nadlijudi ...

dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odškodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do krajne mere svoje sposobnosti.

Zaveznički jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjer koli so imeli oblast v svojih rokah.

Toda živelj bodo ponižno, na podlagi najpotrebejšega za življenje.

Glede te točke, namreč, da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo,

vlada med tremi velesilami polno soglas

POVESTNI DEL

Vladimir Levstik:

Oblodovci

(Nadaljevanje.)

VI.

Gluščeče vpitje ženskih in moških glasov, grohot, vršič, smeh, cviljenje in hihitanje, prhanje, ropot, prerivanje, stokanje klopi pod megočnimi sedali, z eno besedo, ves orkester doraslega zverinjaka s cirkusom vred se že začul tisti mah v neposredni bližini in me je izvabil na hišni prag.

Moji ljubeznivi znanci so se razporejali okoli mize. Glej, tam je bila veličastna Kosirnica, tam gibka gospa Cicigojeva, tam zala Matilda, ki me je pozdravljala s hrepencim strelijnjem svojih lisičjih oči; bila je gospa s pečenkico, bilo je krasot in krepsti na izbiro. Vmes je racal gospod nadzornik s svojim kardinalskim trebuhom; gospod živinozdravnik si je brišal pot, gospod davkar naročnike; nad vsemi pa je sijal Oblodov, presrečen v slavi babjega vojvode!

Razveselili so se me, kakor se v lepih trenutkih vselej razveselimo dobre duše. Dicne dame in mične gospodične so vpile in mahale z ročicami (Matilda mi je celo kradoma vrgla poljub), gospodje pa so zagnali v mojo čast isti urnebesni "Ohoo!" ki je pri rodoljubnem srečanju enako ostro predpisan kakor tuljenje na volčjem zboru. Se sodnik se je potipal za slamnik in mi je milostno pokimal.

"Lepo, lepo, da ste tako zgodnji!" me je povahila gospa Kosirnica in vsi ostali so me hvatali za njeno; bilo je krasno, imenito, dvin - kak drugi bi se bogme prevzel. Jaz sem se rajše čudil. Gospoda namreč niso prišli sami: sledil jim je zajeten dečko z natovorenim oslom, ki je klecal pod težo dveh velikanskih košar. Ko so jih izpraznili na mizo, se mi je zdelo, da gledam čarovnijo, takšne pravljice množne butiljk, narezane gnjati, pečenke, pišk in put in rac, štruc in kruhkov, sira in tort so se priviale iz njih!

"Kaj pomeni to?" sem vprašal osuplo. "Ali je mar posebna prilika?"

Moj obraz je moral biti jako neumen, zakaj Oblodovci so spet udarili v svoj jerihonski vršič.

"Prilika pa, prilika," mi je pojasnil gospod nadzornik. "Piknik imamo."

"Piknik, piknik," je pokima la starla gospa. "Vse imamo s seboj: malo piškice, malo pečenke..."

"Vse," je zvesto ponovila Matilda. "Malo piškice, malo pečenke..."

"Piknik naših narodnih dam

na čast gospodu profesorju," je oznanil sodnik.

"Na čast profesorju?" sem se zavzel. "In prav danes je posobno slabje volje. Težko bo kaj z njim. Ali ste ga že obvestili?"

Družba se je spogledala. Sta ra gospa je milo vrgla oči po pečenkici.

"Hm," je odgovorila gospa Cicigojeva sredi obče tišine, "obvestili ga nismo, saj vemo, da ne bi maral priti. Preskromen je. Original, kaj hočemo. In še taku utrujen povrhu. Preveč glasni smo zanj... Rajši ga ne vznemirjam. Kako mislite, gospoda?"

"Seveda, seveda," je zarahtalo z vseh strani. "Kar začimo, profesorju pa dajmo mir. Bodimo obzirni."

In res so bili obzirni; dali so profesorju mir in so kar začeli. Ne vem, kaj mi je bilo, da me ta rahločutna obzirnost ni baš posebno iznenadila. Narobe, zelo dosledna se mi je zdela. Ce bi se dobrotnik, ki tare orehe na glavi svojega bližnjega in meče lupine v njegova usta, zdaj domisli in bi vprašal: "Izvolite morda pol jedrca, gospod Nakovalo?" — bi bilo to gotovo v mučnem nasprotvju s prirodnimi zakoni; zlasti teda, ako bi mu orehova jedrca samemu le količaj podobno teknilakakor mojim znancem "malo piškice, malo pečenke" . . .

Tedajci pa mi je družba sama držamila spomin.

"Ojej, ojej," je potožila zraven mene gospa s pečenkico, milo zroč na nedojedeno račjo škofijo pred seboj. "Prav dobrje bilo; srce me boli, da ne morem več."

"Jaz tudi ne! Jaz tudi ne," so kimali tu in tam. "Vse kar je krščansko."

"Vse kar je krščansko," je pritrdirila Matilda. "Jaz tudi ne."

"Uk!" je kolenil nekdo z vso prepričevalnostjo dokaza.

Orzl sem se po mizi. Vsega je bilo še dovolj, toda jedel ni več nične razen nadzornika, ki je tudi že omagoval.

"Kaj bomo s tem?" je zaskrbelo gospo Kosirnico. "Ali vzamemo s seboj?"

"Jaz bi dejala, da odberimo vsaka svoje," se je oglasila gospa s pečenkico. "Jutri nam bo hitreje od snega na vročem soncu. Kurje kosti so frčale nad glavami kakor strelice v Termpolih in cepale v travo, kjer so se ruvali zanje vsi boljši rski psi. Cela so se potila od napora deljusti, nežna lica so se razgorevala in nosovi zrelih mož so dobivali pravo barvo. Med zvonkim trkanjem kozarcev, napravili gospo Cicigojeva je bila nekam bolj velikodušnih misli.

"Ali ne bi gospe dovolile —?" Pomembno se je ozrla na hišo. "Kako naj tovorimo vse to domov, saj niti osla ni več, da bi nosil."

"Izvrstno!" se je ogrela Kosirnica. "Mislimo, gospoda, na uboge ljudi, ki ..." Sočutje ji je pretrgalo besedo in njen obraz je zasjal od plemišnosti.

"Na uboge ljudi, ki večerajo fižol s čebulo," je dodal namentej rejen trgovec. "Tako je. Profesorju dajmo. Kar dajte mu. Za znanost in kulturo tudi mi radi žrtvujemo." To reki je dramatično vrgel twojo ogladno kost na kup.

"Mi tudi," je vzdihnila gospa s pečenkico in žalostno oddala škofijo. "Kakopak."

"Za znanost in kulturo, kakopak, mi tudi," se je navdušila Matilda, kakor smo vsi pričakovani. Samo dati ni imela ničesar več. Ob tej misli je ljubko pobesno glavo in zardela kakor potonika.

Kri mi je silila v glavo. Zaradi poahljivih ocen, ki jih včasi pišem o diletantskih predstavah, se tudi jaz prištevam h kulturnim delavcem; čutil sem se ponizanega s profesorjem vred.

(Dalje prihodnjih.)

tak!" me je poučila gospa Cicigojeva. "Kadarkoli se pokaže, vselej nas zmerja in podi. To je pač njegov užitek."

"Le naj pride," je reknel nekdo drugi še bolj odkrit. "Privoščil bi vam, da vidite ta cirkus. Po kolenih se bomo tolkli!"

Notranja poparjenost in hrup okoli mene sta me naposled ohromila. Vdal sem se občemu razpoloženju ter jedel in pil kačor za zveličanje svoje duše. Nič ne vem, koliko bi pomagala moja straža, da je profesor mahoma navalil s kako drvarico v rokah! Cisto sem prestal misiliti nanj, tem bolj, ker je bilo v hiši dolgo časa vse mirno. Mrmraječe prigovarjanje gospe Mare je zdavnaj utihnilo ali pa je utonilo v trušču naše gostije. Po tem sem sodil, da je Mlinar legend, če ni morda pobegnil v gozd. Jed in pijača sta me zazibali v leno drevenjenje, ki ga je Matilda dopolinila s tem, da mi je začela peti slavo rodbinskega ognjišča . . .

Tedajci pa mi je družba sama držamila spomin.

"Ojej, ojej," je potožila zraven mene gospa s pečenkico, milo zroč na nedojedeno račjo škofijo pred seboj. "Prav dobrje bilo; srce me boli, da ne morem več."

"Jaz tudi ne! Jaz tudi ne," so kimali tu in tam. "Vse kar je krščansko."

"Vse kar je krščansko," je pritrdirila Matilda. "Jaz tudi ne."

"Uk!" je kolenil nekdo z vso prepričevalnostjo dokaza.

Orzl sem se po mizi. Vsega je bilo še dovolj, toda jedel ni več nične razen nadzornika, ki je tudi že omagoval.

"Kaj bomo s tem?" je zaskrbelo gospo Kosirnico. "Ali vzamemo s seboj?"

"Jaz bi dejala, da odberimo vsaka svoje," se je oglasila gospa s pečenkico. "Jutri nam bo hitreje od snega na vročem soncu. Kurje kosti so frčale nad glavami kakor strelice v Termpolih in cepale v travo, kjer so se ruvali zanje vsi boljši rski psi. Cela so se potila od napora deljusti, nežna lica so se razgorevala in nosovi zrelih mož so dobivali pravo barvo. Med zvonkim trkanjem kozarcev, napravili gospo Cicigojeva je bila nekam bolj velikodušnih misli.

"Ali ne bi gospe dovolile —?" Pomembno se je ozrla na hišo. "Kako naj tovorimo vse to domov, saj niti osla ni več, da bi nosil."

"Izvrstno!" se je ogrela Kosirnica. "Mislimo, gospoda, na uboge ljudi, ki ..." Sočutje ji je pretrgalo besedo in njen obraz je zasjal od plemišnosti.

"Na uboge ljudi, ki večerajo fižol s čebulo," je dodal namentej rejen trgovec. "Tako je. Profesorju dajmo. Kar dajte mu. Za znanost in kulturo tudi mi radi žrtvujemo." To reki je dramatično vrgel twojo ogladno kost na kup.

"Mi tudi," je vzdihnila gospa s pečenkico in žalostno oddala škofijo. "Kakopak."

"Za znanost in kulturo, kakopak, mi tudi," se je navdušila Matilda, kakor smo vsi pričakovani. Samo dati ni imela ničesar več. Ob tej misli je ljubko pobesno glavo in zardela kakor potonika.

Kri mi je silila v glavo. Zaradi poahljivih ocen, ki jih včasi pišem o diletantskih predstavah, se tudi jaz prištevam h kulturnim delavcem; čutil sem se ponizanega s profesorjem vred.

(Dalje prihodnjih.)

POMOŽNA ORGANIZACIJA UNRRA, ki so jo zavezniki ustavili za dovozjanje živeža in drugih potrebskih v osvobojene kraje, ima ogromne naloge. Njen načelnik je bivši newyorški governer Herbert H. Lehman. V Jugoslavijo je posiljal mnogo živeža in zdravil, da je Italijo, Grčijo, na Poljsko, Slovaško in v razne druge prizadevane kraje. Slika predstavlja, ko Lehman nadzira nalaganje relifnih potrebskih na ladje.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Danes začнем to kolono z "onega konca sveta", ki se mu pravi pacificiško obrežje. Iz Fontane se je oglasil moj stari znamenec Anton Richtar, ki mi piše: "Letos mojega prijatelja Johna Fajdiga ni tu, da bi agitiral za Proletarca, zato vam pošljem priložen petak. To je za obnovilo naročino in zraven prispeval \$2 v tiskovni sklad." John Rak in Louis Zorko sta nabrala 30 pozdravnih oglasov v Majskih glasih in \$2.50 temu v podporo. John Moriš je posiljal 8 pozdravnih oglasov in čestitko od društva št. 86 SNPJ.

Cleveland: John Krebel je posiljal 12 naročin, naročilo za 100 izrisov Majskih glasov. Julia Jarrel, Los Angeles, piše, da se kmalu oglaši z obnovno naročino. Obiskala bo še ostale naročnike, pa kaj pozdravljajo Majskemu glasu bo skušala dobiti.

"Big" Tone iz Oaklanda je posiljal dva pozdravna oglasa in \$10 v tiskovni sklad, ki jih je prispeval Blaž Mezori iz Los Angelesa, ko je bil pri njemu na obisku. Tone je naročil tudi 25 izrisov Majskih glasov. John Filipič je bil muhalod nračnik, češ, zakaj se ne bi tudi zastopnike vprašalo, ako se namerava spremeni cene eni ali drugi stvari, pa je zmanjševal z glavo, da raditev ne bo toliko oglasov, kot bi jih lahko bilo. Ampak dela se je lotil vseeno in reči moram, da je že do danes (6. aprila) posiljal 8 tiskovnih skladov.

Louis Britz, 16 pozdravnih oglasov za Majski glas ter članske prispevke in oglas za klub št. 118 JSZ. Društvo "Postojnska jama" 138 SNPJ je naročilo 50 izrisov Majskih glasov. Mary E. Fradel, Latrobe, Pa., je posilala tri pozdravne oglase Majskemu glasu.

Frank Volkar, Maple Heights, O., dve naročin, novce za prolekarske koledarje in naročene knjige ter \$4.50 v tisk. sklad. Louis Klarch, Braddock, Pa., 12 pozdravnih oglasov za Majski sklad. Anton Shular, Arma, Kans., 2 naročin, naročilo za 25 izrisov Majskih glasov, en pozdravni oglas za v Majski glas. Tudi John Shular naročilo za 10 izrisov Majskih glasov.

Joseph Ovca, Springfield, Ill., je posiljal članske prispevke za klub št. 47 JSZ, naročilo 25 izrisov Majskih glasov, posiljal 11 pozdravnih oglasov za v Majski glas ter naročil 10 izvodov za društvo št. 47 SNPJ. Klub št. 47 JSZ ima svojo majsko pravilo v nedeljo 6. maja popoldne v Slovenskem domu.

Majskemu glasu. Sem sicer precej zaposlen z raznimi deli in kolektivom, toda zavedam se, da za delavsko stvar je treba tudi nekaj storiti. Dobri delavski časopis je potreben delavcu kot vojaku pušča. Pozdrav vsem pri listu! Naj živi Prvi maj, praznik mednarodnega delavstva! K temu nimam kaj dodati, ker je izrazil moje mnenje. Drugi dan pa se je zglašil Mike Krultz, ki je posiljal 2 naročin, 5 pozdravnih oglasov in naročil 20 izrisov Majskih glasov.

Joseph Kosich, So. Chicago, je posiljal novce za prodane koledarje. Pa tudi pri zbirjanju pozdravnih oglasov za Majski glas, pravi, da je na delu v računa na dober uspeh.

George Smrek, W. Aliquipa, Pa., nikdar ne zamudi prilike, da kaj storiti za Proletarca. Posiljal je 4 trgovske in 6 pozdravnih oglasov, \$2 v tiskovni sklad in naročilo za 10 Majskih glasov.

Joseph Mihelich, East Helena, Mont., je posiljal 4 naročinе in \$1.50 v tiskovni sklad. Tudi on storii kar more v svojem kraju.

Nick Triller, Library, Pa., je naročil še dva koledarja.

Mary Marinšek, Gallup, N. Mex., je posilala 2 naročin, tri pozdravne oglase in naročilo 8 Majskih glasov.

France Cvetan, Johnstown, Pa., je bil zelo priden zadnjih nekaj tednov. Posiljal je 2 naročin, ter 24 trgovske in 19 pozdravnih oglasov za Majski glas.

Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo., je posiljal dve naročin, \$1 tiskovnemu skladu ter naročil še dva koledarja in Kernovo Berilo. Pravi, da bo Pueblo tudi s pozdravnimi oglasi častno zastopan.

Kathy Horvat in New Yorka, ki je bila včasih naše čikaško dekle, je posilala 10 pozdravnih oglasov za v Majski glas. Tudi za kakega novega naročnika listu se bo še potrudila.

Vinko Peterlin, Strabane, Pa., je posiljal 4 naročin, \$5 v sklad 300-terih, ki jih je prispeval Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo., je posiljal dve naročin, \$1 tiskovnemu skladu ter članske prispevke in oglas za klub št. 118 JSZ. Društvo "Postojnska jama" 138 SNPJ je naročilo 50 izrisov Majskih glasov.

John Klarch, Braddock, Pa., je posiljal tri pozdravne oglase Majskemu glasu.

Anton Shular, Arma, Kans., 2 naročin, naročilo za 25 izrisov Majskih glasov, en pozdravni oglas zanj ter članske prispevke za klub št. 21 JSZ. Iz bližnje Arcadia

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Sloveniji se obeta osvoboditev s severozapadne strani. V Ljubljani so (Rožmanovi ljudje) upali, da pride tja najprvo angleška in ameriška armada, ki jih bi ščitila pred "komunisti" in pravimi komunisti. A namesto tega je na Dunaju, v Dunajskem Novemu mestu, pri Gradcu in Mariboru, pa v slovenskem Prekmurju sovjetska in Titova armada.

Dr. Reisman je pisu te kolone 1. 1938 dejal, "socialisti v Mariboru ne bomo imeli kam pobegniti. Dali smo zavetje stoterim nemškim sedrungom (iz Dunaja), češkim in mnogim drugim, a sedaj smo vsi izpostavljeni Hitlerju." Med prvimi, ki so ga naciji vrgli v ječo, je bil urednik socialistične "Delavske politike" Viktor Eržen. In sedaj, ko bo Maribor morda prvo večje mesto v Sloveniji, nad katerim nacija izgube kontrolo, kam bodo mariborski nacijsi in mariborski kvizlingi bežali?

Visoki svečeniki v Ljubljani se zanašajo na zaščito Sv. stolice. Pravijo, da jih bo varovalo tudi ameriško in angleško vojno povestvilo. Torej se jim komunistov ni batil. Ali vendar so v skrbih. Kaj pa, če Tito ne bo mogel brzati svojih ljudi, kadar jih prešine iz izgonom Nemcov duh maščevanja? Zares je možno, da se bo dogodilo še mnogo neljubih incidentov, predno postanejo razmere spet sasaj za silo normalne. Obračunov pa bo kajpada jako veliko — postavnih in drugačnih.

Diplomacija pomeni meštarje, ki igrajo z življenji ljudi in z ljudskim blagrom. Sedaj zaplete svet v vojno, čez leto ali dve ga skušajo izvleči iz nje in ob enem oteti tiste, ki so "vojni zločinci" in pa sistem, radi katerega vojne nastajajo.

Igra diplomatov je izmed vseh najbolj hazardna. Živiljenja ljudi so ji le številke. Toličko stavim, in še toliko... In ko tak "državnik" izgublja, tipuje, kako se bi izmazal. Tako tipuje Hitler že dolgo. Metoda je sledi: "Rim— Iz dobro poučenih vatikanskih krogov poročajo, da je španska vlada potipala pri Sv. stolici v vprašanju, pod kakšnimi pogoji bi bili zavezniki pripravljeni skleniti mir s Hitlerjem." Potem tisti "dobro poučeni" krogi čakajo, kako bosta na to reagirala Washington in London. Nič. Ni odziva. Nato pa Madrid z novo depešo zanika, da je na tisti vesti sploh kaj resnice. A takoj nato začno meštariti s pomočjo kake nove "diplomatične poete".

V Vatikanu so silno želeli, da bi po konferenci z Jalte prišel k papežu na obisk predsednik

slab. Kajti tisti anglo-saški državniki, ki sedaj izražajo svoj strah pred "panslavizmom", pač pozabljojo, da so te dežele izrabljali v interesu svojih investicij in svojega imperializma, neglede na posledice.

"Panslavizem", o katerem se zaradi sedanje vnanje politike sovjetske vlade precej govori in piše, ni za slovanstvo nikakšna "dobra ideja". Zato v Moskvi, v Sofiji in v Beogradu taje, da je točak panslavizem, kakršen je n. pr. bil pred prvo svetovno vojno. "Zidamo ga na yezjemnosti slovanskih narodov", pravijo njegovi predstavniki v USSR, v prid teh narodov in vsega sveta. V Londonu menijo, da se to lepo sliši, ampak Rusija bo postala s to panslavistično unijo "premočna", in premočne Rusije si niso v Londonu še nikoli želeli, in ne v Berlinu, ne v Parizu.

V San Franciscu se prične dne 25. aprila zbor združenih narodov (tako ne bo odložen), na katerem lahko velika trojica zasnuje tak mir, da se Rusiji ne bo treba opirati na panslavizem. Angliji ne na razne sfere vpliva, Kitajski se ne bo več treba batiti japonskega, ne zapanega imperializma in Zed. države bodo z republikami latinske Amerike laglje izhajale kot pa sedaj. Ampak... ampak, ali se to res tudi zgodi? Za svet bi bilo koristno, ako se bi.

Člankar v "A. d." z dne 4. aprila prijema vse, ki so se uklonili Titovu diktaturi in ugotavlja: "Uklonili so se mnogi tudi Aleksandru, pa so kmalu vlekli — kratkega." — Ali ni bilo tudi on med njimi? In dr. Anton Korošec z vso svojo SLS do konca Aleksandrovi dni in potem njegov naslednik do konca vladanja kneza Pavleta? In končno, ali ni v sedanji jugoslovanski vladi vzlič Titu in njegovih komunistov več demokratov, kot pa jih je bilo še kdaj pod Aleksandrom, oziroma v vladah, v katerih je bil dr. Anton Korošec vodilna glava in nekaj let vrhovni jugoslovanski žandar?

"Svetovni dnevnik" na St. Clairju priobčuje "poročilo iz Rima", v katerem razgalja načrte za pokolja v Ljubljani in v ostali Sloveniji, čim okupatorji odidejo. O teh pripravah za prelivanje krv v prestolnici Slovenije piše že dolgo, menda od pričetka partizanskega gibanja. Koga bodo komunisti poklali? V omenjenem "poročilu iz Rima" v A. d. z dne 4. aprila razlagata:

Kako ogromen obseg naj bi zavzel namerljivi pokolji, je razvidno iz naslednjih navodil:

"Naslednje osebe se morajo na vsak način pobiti:

1. Znani voditelji gibanja, ki nasprotujejo komunistom in Osvobodilni Fronti, ter vsi voditelji na rodnih organizacij;

2. Vsi duhovniki, redovniki in njihovi najbližji podporniki;

3. Vsi izobraženci, ki niso člani komunistične stranke;

4. Vsi trgovci, obrtniki, civilni uslužbeniki, uradniki in mali hišni posestniki;

5. Premežni ljudje, veleposestniki in industrialisti;

6. Častniki, žandarji, policajci in dacari;

7. Med prvimi naj se pobijejo vsi premožnejši kmetje.

Umori naj se izvrše po zapisniku smrtnih žrtv. Za mesto Ljubljana obsegata ta zapisnik 12,000 imen. Poleg tega bo pozne treba pobiti še 8,000 drugih, skupno torej v Ljubljani 20,000.

Izven Ljubljane bo treba po mnenju glavnega stana komunistične stranke pobiti nadaljnih 20 tisoč Slovencev.

Cudno, da se je vzlič tem mornilnim nakanam partizanov dobito toliko katoliških pisateljev in politikov, med njimi n. pr. Franc Snoj, Izidor Cankar, L. Kuhar, Kocbek itd., ki so se izjavili za osvobodilno gibanje in mnogi tudi sodelujejo v njemu. Čemu "poročevalce iz Rima" ne prime teh svojih kolegov za ušesa? Le kako morejo imeti dobro besedo za organizacijo, ki kani poklati vse posvetne duhovnike, vse redovnike in nune ter njihove najbližje podpornike, "to mi nikakor ne gre v glavo"!

V Bolgariji se s čisto nadljuge menda bolj kot v katerikoli drugi deželi, ki je bila pod nacističko okupacijo. Dne 5. aprila

KAR SO NEMCI SEJALI, TO ZANJEJO! Kasalni so stotočni delavec iz Poljske, Sovjetske unije in drugih okupiranih dežel, a sedaj pa je prišla vrsta nanje. Gornje je slika iz Naumberga v Sleziji, ki so ga zasedle sovjetske čete. Kar je Nemcev v mestu ostalo — moških kot žensk, so jih sovjetski vojaki primorali razdrogi barikade, ki so jih postavili, in odnasati navlako, da bodo ulice spet godne za promet.

la je bilo spet 16 kolaboratorjev obsojenih v smrt, 70 drugih pa na dolge zaporne kazni. In čista v Bolgariji posega tudi po "velikih ribah", ne samo malih.

Vojni veterani iz svetovne vojne št. II. so se v občinskih in okrajnih volitvah v torsk 3. aprila lahko naučili, da rana ali pa medalja za hrabrost se ni dovolj za zmago v volilnem boju. Nekateri, ki so iz armade že odpuščeni, so se podali v kampanjo za županske in druge mandate zgolj z gesлом, da so bili v armadi, ali da so bili rannjeni, in potem odlikovani in častno odpuščeni. Ampak volilci so smatrali, da to samo na sebi ni še noben dokaz kandidatovega patriotizma ali pa znak njegovih sposobnosti, in so rajše glasovali za druge. To je bil še začetek, kajti te vrste kandidati bodo postali na vso moč glasni šele po vojni.

V Tangierju v Moroku je prvi april uradni praznik zmage fašistov nad španskimi republikanci. Letos je bilo prvič, da zavezniški diplomati slavnosti v Tangierju niso prisostvovali. Vzadni čase se pa pojavljajo cisto drugačni vzroki, ki groze izbrisati spet nekaj manjših naselb s površja. Velike premožne družbe, ki črpajo vrhno živo premoga, z ogromno mašinerijo, žanjejo v tej vojni lepe dobičke. Naprej in naprej kupujejo in uničujejo tisoče in tisoče akrov farmske zemlje. Zdaj pa vse izgleda, da se bliža konec naselbinam Cockerill in Jacksonville, ki so oddaljene par milij južno od Franklin. Tam žive večinoma naši ljudje. Kompanije namreč ne kupujejo samo farmsko zemljo, temveč vse kar jim je v napotje, kar vsebuje kaj premoga. Ker ima skoraj vsak dom tam okrog par akrov ali več zemlje, kupujejo tudi te privatne domove: Hiscox odstranijo, in ko čez par mesecov potrebuje naokrog, se sploh ne spomni, kje si. Ogromni kupi kamenja in prsti in vmes večje in manjše lagune, polne vode, zgledajo kot majhna jezera. Obličeje tega kraja je popolnoma spremenjeno.

Ljudje iz gori omenjenih naselbin se skušajo naseliti v bližnjem mesecu Armi, kjer pa stanovanj tudi primanjkuje. Slovaške "republike", ki je

nastala s Hitlerjevim blagoslovom, je konec. Bratislava je pada v roke rdeči armadi in češkoslovaškim četam. Slovaški kviziling monsignor Tiso in njegovi klerikalni pajdaši so pobrali šila in kopita in nekam pokognili. Tiso se nadeja, da zavezniški njega ne bodo vpisali med vojne kriminale, ker je duhovnik, in pregnani duhovniki v sedanji dobi bi bil barbar. In je res verjetno, da se svetemu možu, Hitlerjevemu hlapcu in izdajalcu svojega naroda ne bo ničesar zgodo.

IZ KANSASA

Slovenske naselbine v Kansasu polagoma izginjajo. Prejšnja leta je bila izbrisana marsikaka naselbina, ker je bila avvisna le od enega ali dveh rokov v tisti okolici. Ko je bil rov izčrpan, so šli delavci drugam na delom in konec je bilo naselbino.

Zadnje čase se pa pojavljajo cisto drugačni vzroki, ki groze izbrisati spet nekaj manjših naselb s površja. Velike premožne družbe, ki črpajo vrhno živo premoga, z ogromno mašinerijo, žanjejo v tej vojni lepe dobičke. Naprej in naprej kupujejo in uničujejo tisoče in tisoče akrov farmske zemlje. Zdaj pa vse izgleda, da se bliža konec naselbinam Cockerill in Jacksonville, ki so oddaljene par milij južno od Franklin. Tam žive večinoma naši ljudje. Kompanije namreč ne kupujejo samo farmsko zemljo, temveč vse kar jim je v napotje, kar vsebuje kaj premoga. Ker ima skoraj vsak dom tam okrog par akrov ali več zemlje, kupujejo tudi te privatne domove: Hiscox odstranijo, in ko čez par mesecov potrebuje naokrog, se sploh ne spomni, kje si. Ogromni kupi kamenja in prsti in vmes večje in manjše lagune, polne vode, zgledajo kot majhna jezera. Obličeje tega kraja je popolnoma spremenjeno.

Ljudje iz gori omenjenih naselbin se skušajo naseliti v bližnjem mesecu Armi, kjer pa stanovanj tudi primanjkuje. Mokri in pusti, dasi ne prehudi zimi, je kar naenkrat sledila zgodnjina pomlad. Koncem marca je bilo tukaj že vse v cvetju. Krasne so bile cvetoče breske, hruške, češnje in zgodnje vrste nekakšnih češpelj. Ampak je bilo vse prezgodaj. Vremenski preroki so rekli: Skoda, ker je pomlad tako zgodna. Prišla bo slana in uničila cvetje in rastje, kar ga je mrazu podvrženega. In res se je zgodilo, da je mnogokrat vsled zgodnjine pomladi in potem pa mraza in slane bilo vse uničeno.

Nekaj naših naselbin je zelo brezbržnih, kar se tiče pomoči rojakom v starem kraju. Sicer je pa navadno vse odvisno od par oseb v naselbini. Kjer se dobri le nekaj oseb, ki so pripravljene iti kolektat po naselbini, je uspešno zagotovljen. Kjer pa ni nihče pripravljen žrtvo-

ste, ki bi si radi ogledali moj urad. In res jih je pripeljal k nam, kot sva se dogovorila. In njim na celu ni bil nihče drugi kot naš John Filipič, kateri se z dopisi iz Clevelandu v Proletarcu in Prospektu večkrat oglaša. Njega ni potrebovalo hvaliti, kajti to delajo njegovi dopisi. Zelo sem bil vesel njegovega obiska, ker je fin dečko. Nisem niti kaj pri dobrem zdravju, a če dobim tak nepričakovani obisk, bi skoraj kmalu ozdravil. Pripeljal je s sabo tudi svojo ženico Ančko in hčerko. Vsi trije so dobri družabniki. Pred odhodom mi je rekel, da ako se kdaj pride v Cleveland, naj se oglašim v njegovi gostilni, da me bo "trital" z rujnim ohajčnom. Hvala za vabilo, John! To se bo zgodilo, a ne prej, da zavezniki pošljajo Hitlerja v večna lovišča.

Obiskal me je tudi moj dobr prijatelj Blaž Mezori iz Los Angelesa. Z njim se poznavaše iz države solnčnih rož. V Kalifornijo se je preselil istega leta kot jaz, z veliko družino in brez sredstev. Ker je bil korajzen, je vse premagal. Ko so njegovi sinovi dorasli, se je starejši umilil, da nima smisla delati samo druge, pa je rekel, "ker nas je mnogo (v družini), delajmo rajše zase." Najeli so si garazo za popravljanje avtom in poleg predajali avtne dele. Tako so začeli v tem svojem podvezju, v katerem delajo vsi domači, dobro napredovati, in se tuje pomoči potrebujejo. Njihovo podvezje se imenuje National Parts Co. Mezori je fin dečko moje starosti, pri dobrem zdravju in dober podpornik Proletarca. Pomenila sva se o marsičem iz minulih dni in tudi o Proletarcu sva razmotrivala, na kak način bi se mu pomagalo, da ne bi bil zmerom v zadregi s finančnim ministrom. Pa je položil na mizo desetak in rekel, "Tone, da ne bo brez uspeha, dam \$10 listu v podporo, in mislim, da podpora te vrste je še najboljša pomoč takemu delavskemu listu."

Pred zaključkom dopisa naj se omenim, da sta moja sinova še preko morja, eden v Franciji, drugi v Nemčiji, in oba sta O. K. Ker bi jima morda kdo izmed znancev rad pisal, naveadem tu njuna naslova: Captain Frank Tomšic, O-1050-964 Hgs. 552nd A.A.A. Auto. Wps., Bn. Apo 230, c/o Postmaster, New York, N. Y. (Ta sin je v Nemčiji.) Cpl. Joe Tomšic, 39132864—333rd Harbor Craft Co., APO 526, c/o Postmaster, New York, N. Y.

Joe je v Franciji. Mogoče je se kaj drugih slovenskih vojakov v njuni bližini. Ako jima kdo piše, mu bosta gotovo hvaljena.

Pozdrav vsem od "tavelkega" Toneta iz daljne Kalifornije.

Ant. Tomšić.

Kanadske vojne izgube

Kanadska vlada poroča, da so njenje vojne izgube znašale do konca leta 1944. Izmed njih je bilo 33,266 ubitih.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWNDALE AVENUE ..
CHICAGO, 23, ILLINOIS

Naslov za list in tajništvo je:

PROSVETA
Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za tretji leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

IZKAZ 300-TERIH

Na priporočilo Joškota Ovnja in več drugih se je kvota pripravljalev pod gornjim naslovom zvišala iz dve na tri sto. Namen tega skladu je obvarovati list pred zadolžitvijo in pa v pomoč agitaciji za njegovo razširjenje. Drugi prispevki so pripravljani pod običajnim naslovom "Tiskovni sklad Proleterca".

XVI. IZKAZ

Neimenoval, Chicago, Ill. \$ 5.00
Louis Britz, Houston, Pa. 5.00
John Krantz, Detroit, Mich. 5.00
Skupaj \$ 15.00
Prejšnji izkaz 1,454.00
Skupaj \$ 1,469.00

Prispevatev v tem izkazu trije, prejšnji izkaz 262, skupaj 265. — Manjka do 200 še 35.

Prispevatev v tem izkazu trije, prejšnji

MIRKO G. KUHEL:

Razvoj Slovenije v naporih za svojo svobodo

(Nadaljevanje.)

"To, da sta le majhen delček (Bela garda v Ljubljani) naročila, da moja navzočnost in delo v slovenski armadi pohujšuje verne slovenske ljudi", je zame sedaj sicer velika ovira, nikakor pa nerazlog, da bi pustil duše tolikih poštenih ljudi. Takoj pa se bom umaknil, ko bo ves slovenski narod, predvsem pa moji partizani, izrekli nad menom svojo obsodbo... Spoznal sem, da je to (partizansko gibanje) bila Božja volja, dobro namreč znam ločiti pravo iskrenost od narejene in te zadnje ni med partizani, Bog mi je priča, da govorim resnico, da me od teh dobrih, poštenih in kot zato izčiščenih partizanov more ločiti samo še smrt."

To je bil njegov odgovor. V aprilu 1944 se je vršila pod njegovim vodstvom verska konferenca, katere se je udeležilo mnogo duhovnikov. Vaška duhovština navadno sodeluje z Osvobodilno fronto v vseh, ki so osovjene, in vrsijo cerkvene obrede za partizane klijup preposedi škofa Rožmana. Meseca oktobra smo tudi čitali v ameriških listih, da je maršal Tito zaprosil papeža za dvajset katoliških duhovnikov, januarja tega leta pa je pisal župnik Trunk v svojem "Pisanem posluju", da namerava tudi župnik Vital Vodušek iz San Francisca odpotovati med partizane kot vojaški kaplan.

Cerkve — trdnjave

Slovenski kmet smatra svojo cerkev za najlepše poslopje na vasi in posveča ji vso pažnjo,

trdbo, kot so sosednjo šolo in farovž. Stala je na griču nad glavnim cesto med Ljubljano in Novim mestom. Kdor je kontrolieral to pozicijo, je kontroliral tudi promet na cesti. Partizani so jo skušali večkrat zavzeti, toda niso jih prišli do živega. Sovražni "otok" v Suhem krajinu, ki je drugače bila vsa del partizanskega teritorija, jim je zastavljal promet in varno gibanje. Marca 1944 so postavili artiljerijo na brdo onkraj doline in bombardiranjem in jurišem infanterije je sovražna postojanka padla. Našeli so nad 100 belogardistov — živih in mrtvih.

Pred seboj imam fotografijo žužemberške cerke, posnete kmalu po zavzetju. Vrha obenjavnikov sta odstreljeni; kjer se je dvigala ponosna strela glavne ladje, zija crna, okajena luknja. Kar niso razdejale bombe in kroglice, je uničil požar.

Zanimivo je beležiti mišljene naroda glede tega incidenta. Suha krajina je bila precej žasa simpatična napram belogardistom, zlasti še, ker jih je zagovarjal sam ljubljanski škof. Toda njihovo obnašanje je bilo tako divjaško in nizkotno, da so ti ljudje pričeli dvomiti o njihovih pravih namenih. Toda tudi je bila porušena žužemberška cerkev, so zasovražili belogardiste in dejali: "Ce bi ne bilo Belo garde" bi se vedno imeli naša cerkev, ki ji ni bilo para v vsej okolici."

Kdo podira cerkev?

Klerikalci so se posluževali lažnje propagande, da so partizani brezverni, Antikristi ter da rušijo božje hramove. Partizani pa so jim odgovarjali, da cerkev samo čistijo belogardisti.

Obleganje cerkve v Žužemberku

Zužemberčani so se silno postavljal z lepo novo dvostolpno cerkvijo, ki je stala okrog osem milijonov dinarjev. Belogardisti so jo spremenili v močno u-

GEN. EISENHOWER (na levu) pravi, da se Hitlerjeva Nemčija nikoli ne bo podala na način, kot se je kajzerjeva v prejšnji vojni, zato bo treba imeti bitke z naciji, dokler se popolnoma ne izčrpajo. Na desni strani slike je ameriški general Patton, ki je dosegel v tej vojni posebno na zapadni fronti s svojo armado presenečljive uspehe.

mostan v Cassinu, ki je služila v Nemčiji. Bitka za cerkev in sa Nemcem za trdnjava, ne bo nikoli pozabljena.

Na osvobojenem ozemlju pa je še mnogo cerkev, ki se jih bitke niso dotaknile. V Crmošnjah, na primer, ki so poža-

ne do tal, je ostala cerkev in župnišče nedotaknjena. Domač duhovnik opravlja cerkvene obrede nemoteno, dasi so ostale v vasi le še tri družine.

Maja meseca 1944 so nemški bombniki napadli Dragatuš v Belokrajini. V bližini se je tedaj nahajal tudi stan ameriške in angleške vojaške misije za Slovenijo. Tarča prvih bomb, ki so jih metali Stuke in Dornierji, je bila vaška cerkev. Zavezniški oficirji so opazovali ves prizor in snemali slike.

Tudi to je bil ljudem dokaz, da je sovražnik tisti, ki podira cerkev, ne pa partizani.

Stališče Osvobodilne fronte napram cerkvenim voditeljem

Nobenega dvoma ni, da smatrajo voditelji Osvobodilne fronte cerkvene oblasti odgovorne za organiziranje Bele garde ter zvez s fašisti. Obenem pa se tudi zavedajo, da je pametnejše ustasti klerikalcem delati napake, kajti pri tem vprašanju je ljudstvo zelo konservativno in občutljivo. Partizansko stališče, da držijo roke popolnoma stran od cerkev, duhovnikov in verskih obredov, je gibaju zelo veliko koristilo. Ljudem dokazajo potom faktičnih dogodkov, kako lažniva so klerikalna gesla, in narod se sam prepriča potom lastnih preizkušenj. Osvobodilna fronta stalno izjavlja, da nima namena zavirati vere in cerkev, temveč da je to vprašanje osebna zadeva vsakega posameznika. Jasno pa je povedano, da ne bo dovoljeno cerkvi mešati se v narodno politiko; da morata država in cerkev biti ločeni, kajti vsaka ima svoje posebne funkcije in dolžnosti, katere nimajo nobenih skupnosti.

O Sloveniji se malo sliši, vidi ali čita, nekaj, kar bi dajalo povod mislit, da vodi Osvobodilna fronta kako propaganda bodisi za cerkev ali proti cerkvi. Neveltna je. Ni pa tako v nasprotjem taboru v Ljubljani, odkoder se siplje nizkotna propaganda o "antikristih" in po "judovski internacionali". Sicer pa je tudi ljubljanskim ljestvom zmanjkalno laži in smrt belogardizma danes jasno spričuje pravilnost partizanske taktike pravilno vprašanja cerkve — v bistveno katoliški deželi.

(Dalje prihodnjic.)

Anglija noč, da se bi ustanovilo balkansko zvezo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Anglija, ki hoče vse sredozemlje za svojo "sfero", ne želi pridruženja Bolgarije k Jugoslaviji zato, ker bi taka zveza postala zanjo premočna država in "nevarna" Grčiji, ki si jo hoče Anglia obdržati pod svojim vplivom za vsako ceno. Taka združena Jugoslavija, z Bolgarijo vred, za kakršno je v prejšnji vojni delovalo edino JRD, bi segala od Jadrana pa do Črnega in Egejskega morja. In ker bi bila pod rusko "sfero vpliva", bi Sredozemlje ne bilo več tako pod kontrolo Angležev, kot je sedaj in kot je bilo skozi mnogo let pred to vojno.

Zato Bolgarija še ne sme direktno v jugoslovansko zajednico, a to ne pomeni, da bo moral zmerom "samostojno" živovat. Posebno, ajo kima Rusija ne bo preprečevala, oziroma podpirala angleške politike, je zveza balkanskih dežel lahko uresničena že v bližnji bodočnosti.

Federacija mikavna uredba

Bolgarija bi bila v taki federaciji, kot si jo je zamisli Tito, zelo važen člen. Pertinax pravi, da si jo Tito želi posebno vsled Srbov, oziroma proti njim. Srbi so bili v predvojni Jugoslaviji gospoduurajoč narod. Hrvati, Slovenci in Macedonci so mu bili podrejeni. V sedanji vladi domirajo Hrvati. N.pr., predsednik vlade in vodja armade je Hrvat Tito. Minister vranjih zadov je Hrvat Subašić. Titova desna roka je Edvard Kardelj, ki je eden komunističnih politikov v Sloveniji.

Srbci so nejedvlni, ker se jih je potisnilo na drugo mesto, in v Londonu ter v Washingtonu menda tudi, če, Hrvati se niso v pričetku vojne nič kaj postavili, pač pa mnogi služili Hitlerju, dočim so upor proti sporazu s Hitlerjem izvedli dne 27. marca 1941. Srbci.

Ampak to je bilo in Titov načrt je, da v federativni Jugoslaviji ne bo gospoduurajoča naroda. Čim se bodo Srbi s tem dejstvom spriznjili in se mu prilagodili, pa bodo dobili v vladi več oblasti in upoštevanja, toda v znamenju vzajemnosti, ne ukazovanja, ki je bil v predvojni Jugoslaviji njihov privilegij.

Ce bi pristopili v Jugoslovansko federacijo še Bolgari, v katero pa vsi pravici spadajo, bi bila vloga Srbov v taki zvezi še toliko manjša in možnosti za ustvarjanje vzajemnosti namesto gospodstva toliko večje. Ampak za enkrat bosta morali Jugoslavija in Bolgarija živeti druga poleg druge še kot samostojni državi.

Nesoglasja radi Primorja

Isti francoski žurnalist pripoveduje tudi o nesoglasjih zaradi vprašanja tistega jugoslovan-

skega Primorja, ki je pod Italijo in so ga Angleži in Američani na mirovni konferenci po prejšnji vojni nji priznali. Tito ga zahteva za Jugoslavijo, vključivši Trst. Pertinax pravi, da Churchill, Roosevelt in Stalin tega problema na sestanku v Jalti niso rešili, saj tako ne, da bi bilo vsem v zadovoljstvu. In ko je Roosevelt v svojem poročilu kongresu o konferenci v Jalti omenil "primadone", s katerimi se je treba "posvetovati", so mnogi sodili, da je imel v mislih de Gaulleja in kralja Petra. Pertinax pravi, da je Roosevelt nikrat na maršala Tita.

Primorsko vprašanje bo torej trd oreh, ker sta v tem oziru Churchill in Roosevelt bržkone naklonjena mnogo bolj Italiji kot Jugoslaviji. In načrt zavezniških je, da vso Italijo zasede ameriška in angleška armada, torej tudi Primorje.

Le ako se Rusom posreči priti v Trst prej kakor Angležem in Američanom, bo situacija za pravilno rešitev tega vprašanja v smislu jugoslovanskih želja v resnicu ugodna.

Goljufije na račun vojne bi morala vladu ustanoviti

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ilijonov prejšnjim, so nekateri verjeli, če, Roosevelt tega ne bo nikdar dovolil.

V tem listu smo od vsega začetka vojne poudarjali, da ako dobičkarji kontrolirajo vlado in zakonodajce, so vse take obljube le kot mehurčki iz milnice. Mikavno izgledajo, se razpočijo in je vse takoj kakor prej. Profiti korporacij so sedaj v splošnem večji kakor v prejšnji vojni, "black market" cvete in kongresni ter senatorji sami priznavajo, da mu je to mogoče le, ker vladni uradi ne vrše svojih dolžnosti, dasi plačujemo zanje milijone dolarjev — ne na leto, ampak vsak mesec. Vzrok temu je, ker v kongresu ni delavskega, socialističnega bloka, ampak le nekaj "delavskih prijateljev", drugi pa so prijatelji sistema, ki se ga sedaj zagovarja pod označbo "free enterprise". Le kdaj se bodo ameriške delavske unije spomnile, da je treba delavstvu v boju proti korupciji in izkorisčevalcem tudi na političnem polju?

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja Vodi jo George Marchan, WGGS, 1360 kilocycles.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P.M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call
Austin 5700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

The way to a Hungry Husband's Heart

"It takes a GAS FLAME to broil right!"

Telephone Martha Holmes,
Wabash 6000, for menu, low-point menus and recipes.

Just a typical statement in homes using modern equipment where 910,000 Chicagoans (more than 98%) are "Cooking with Gas!"

KADAR pride človek k obeedu, pritegne stol in z veseljem prisede k mizi, na kateri je okusno dišeč hamburber steak, pražen na plamenu modernega plinskega štedilnika. Potem ste lahko sigurni, da ste našli pot do srca vašega lačnega soproga.

Za tajnost so vedele dobre kuharice in kuhinje že zdavnaj. Najboljše se meso opravi na plinskem plamenu. Hitro praženje pa hrani v mesu vse dobre tvarine.

Da spečeš dobro pecivo, morate rabiti pravilno nadzirano vročino... za praženje mesa (se spomniti?), ki ga je treba speči tako, da izgleda lepo rumeno od zunaj, in od znotraj hrani vse kar je dobrega... zato ni boljšega sredstva kot plinski plamen.

Odročite se že sedaj, da si nabavite PLINSKI štedilnik, ko hitro bodo spet na trgu. Radujte se kuhanja s plinom in obenem pomagajte vladu pri štedenju kurilnih zalog. Ne rabite jih več kot potrebno. Ako želite vedeti, kaj si lahko nabavite za vašo kuhinjo, kot štedilnike in drugo

moderno plinsko opremo, posetite naš urad na 122 So. Michigan Ave. Ako imate kakve potežkoče pri kuhanju, omenite jih Marthi Holmes in se prijateljsko posvetujte z njo. Ona bo vesela, ako vam bo mogla pomagati.

NURSES — The Need Is Urgent — NURSES
Our wounded men are coming back by the thousands. They have given their own measure of devotion in blood, sweat and tears. Share in their glory by nursing them back to health and happiness. The Army and Navy need 12,000 nurses now! You enter as a full-fledged commissioned officer in the Army or Navy. Your pay will be \$1,800 per year plus maintenance and allowances for uniforms. For details contact:

Navy—Office of Naval Officer Procurement, 141 W. Jackson Blvd., Chicago, WABASH 2900
Army—Room 2146, Civic Opera Building, 20 N. Wacker Drive, Chicago, RANDOLPH 1311
or, for either, the Red Cross—529 S. Wabash Ave., Chicago, WABASH 7850

The Wonder Flame that Heats on Cools

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.
Tel. MOHAWK 4707
1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

NO. 1961.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., April 11, 1945.

Meet Vance Muse Anti-Union Racketeer

The Scripps-Howard newspapers have been investigating Vance Muse, notorious racketeer, who as head of the "Christian American Association, Inc., is conducting a campaign before the state legislatures to put over anti-union laws, and more particularly a ban on the "union shop."

The Scripps-Howard people can't be accused of being over-friendly to organized labor. That makes the results of their inquiry all the more interesting.

Muse is described as "a 6-foot-4 Texan who wears 10-gallon hats but who saves his cowboy boots for trips north." He emphasizes the word "Christian" in the name of his "association," and insists that the object of his crusade is to "promote Americanism, religion and righteousness and combat evil forces that would destroy faith in God and Jesus Christ, the church, the home, the American system of government."

But when Frederick Woltman, the Scripps-Howard representative, asked Muse what church he belonged to, he confessed: "I don't belong to any church; I never joined one," thus confirming what Rev. F. Freeman, pastor of the Pulaski Heights Christian Church of Little Rock, Ark., said recently when he denounced the "Christian American Association" as "neither Christian nor American."

Muse operates out of Houston, Texas, where, in a small office, Muse, his wife and three clerks grind out mimeographed weekly leases, enough to wallpaper half of Houston in a year's time." Woltman summarizes his conclusions:

"I found Muse was a smart promoter—but strictly a promoter. He cuts no ice whatever in his own state. He wraps himself in the flag, quotes the Bible and operates by means of an apparently inexhaustible set of mailing lists. 'Call them sucker lists if you like,' Muse told me.

"Before his present crusade, Muse toiled diligently for bankers, industrialists and others willing to kick in financially. He promoted high tariff; propagandized for the sales tax, a Senate committee called his project 'taxing a loaf of bread', and he fought the 8-hour day for railroads.

"Even now Muse runs a sideline. He promotes the Federal amendment sponsored by Frank E. Gannett's Committee for Constitutional Government. This would put a 25 per cent ceiling on all Federal income, gift and inheritance taxes, compared to the present 94 per cent limit.

"Rather proudly, Muse conceded it was he who printed and distributed the photographs of Mrs. Roosevelt at Howard University (established in Washington by the Federal government to provide Negroes with higher education) that were used widely in the South to stir racial prejudice against the President.

"His 'conscience' and his 'granddaddy' who wore the Confederate uniform," Muse explained, "forced him to circulate them."

Some idea of the money side of Muse's racket is revealed by the report of a Senate investigating committee away back in 1936. In four years, Muse and his associates gathered in \$860,574. The duPont family contributed \$10,000; "Johnny" Raskob, who used to be chairman of the Democratic National Committee, kicked in with \$5,000, and Sloan, president of General Motors drew his check for \$1,000.—Labor.

THE BANKERS' MEAL TICKET

Congress was asked to lift the restriction on the size of the national debt to 300 billions.

It will be "upped" to 300 billions—and beyond later.

Bankers who used to bewail the growth of the national debt now view it with pleasure. It has become their meal ticket.

Last June, the government securities constituted 72 per cent of their earning assets. In the Sixth War Loan drive they increased their holdings by nearly seven billion dollars.

Pay the war debt? You can forget about that for a long time to come. If the debt was paid, the bankers would starve. Or in the more polite language of the U. S. Chamber of Commerce:

"Increasing dependence of the banks upon earnings from government securities point to a probable desire on their part to hold a considerable volume as permanent investments, which would have a bearing on any program for retirement of the debt."—United Mine Workers Journal.

"EVERY LABOR MAN A "COOPERATOR" URGES AFL LEADER

Waukegan, Ill.—"I am interested in seeing every possible member of the trade union movement a member of cooperatives. He will work out his buying problems in his co-ops and his job problems in his union."

So said Arnold Zander, general president of the State, County and Municipal Employees of America, AFL, in his keynote address before the Co-ops and Labor Conference on Organization held here in March. The other keynoter was Joseph Mattson, regional director of the United Auto Workers, CIO. Zander and Mattson were introduced by Louis Warbington, assistant organizational director of the Ohio Farm Bureau.

"It is only through cooperative organization that the ordinary man can influence decisions on production and prices," Zander continued. "But I would not choose to have cooperative enterprises run by unions for union members. This has been tried without success enough to recommend it. Though our movements have much in common, though labor representatives are here to explore areas of common interest with cooperative leaders, it is still good administration to serve separate segments of our common interests in separate organizations."

The AFL leader declared that "the history of the cooperative movement in this country and abroad includes examples of outstanding success in opposing monopolies and cartels. Cooperatives have broken the power of cartels which they held through patents and price agreements. Credit unions have broken the power of the money lenders. And Cooperatives have reconciled high wages with full production at low prices."

They have stretched the dollar and thus increased the purchasing power of consumers."

The cooperative movement is a practical movement he added. "It protects the workers as consumers in order to improve their lot. By organizing into consumer cooperatives, we increase the purchasing power of individual consumers and protect them against exploitation. Both co-ops and labor have as their objective the raising of the standard of living of the common people."

APOSTLES OF DISASTER

The National Manufacturers' Association reports that it now has figures to prove that a maximum of 56,000,000 jobs are going to be available after the war. Without going into detail, this seems plain. The NAM thinks we have got to have four or five million unemployed. That's the meaning of its report.

These apostles of disaster seem determined to talk us into another depression. It cannot be possible that they actually believe we can go through another debacle on the economic front, without paying a terrible price. Yet, they keep repeating the doleful yarn that we must look forward to armies of jobless men and women walking our streets.

At a recent hearing before the state senate at Olympia, Wash., employer representatives followed each other to the rostrum, singing a common song: the song of joblessness when this war ends. It is surely fortunate for this nation and for this state that we have chief executives who do not believe in a return to disaster economics after peace is reestablished. But who believe in more jobs and an even higher standard of living for all Americans.—The Washington Teamster.

THE MARCH OF LABOR

ITALIAN MYSTERY THRILLER

When Mario Roatta walked out of the Virgilio Army Hospital in Rome he wrote the first chapter in a mystery thriller that is still unfinished. Nobody knows what the ending will be or exactly who the villain is: too many necessary clues are still hidden behind the blackout curtains of the Allied military censorship. Still, the facts already in hand are worth examining. They are suggestive if not conclusive.

Roatta is supposed to have been ill as the result of an automobile injury. (Was he really ill?) This was the reason given for his detention in the army hospital instead of in prison. Press reports stated that his wife had called on him about nine o'clock on the evening of his escape—long after visiting hours. (Why was she allowed to come at that time?) Then, it seems, "the lights went out for an hour." (Why?) At the end of an hour the lights came on, and presto, the injured prisoner had disappeared through guards, locked gates, and over the high prison wall. (How?) He is still at large; the police are looking for him "with the help of the Allied authorities." (Where is Roatta hiding? Who is protecting him?)

Now let's go back a little. In any crime story the first things to do are to look for a motive and then figure out who had the best opportunity to do the deed.

Roatta was a wholesale murderer and terrorist and Marshal Badoglio's long-time chief of staff. He was on trial not only for his official conduct during the glorious days of the Ethiopian campaign and later in Spain and later still in Greece and Yugoslavia. He was on trial also for treasonable acts committed at the head of the S.I.M., the Fascist military intelligence service. After the 1943 armistice Badoglio had kept Roatta in this post with the full knowledge and approval of the British and American authorities. He was dropped only when both Yugoslavia and Greece, in the late autumn of 1943, demanded the right to try Roatta as a war criminal; he was charged among other things with the mass murder of hostages, including women and children.

Throughout the Fascist era in Italy Roatta was a favorite of the leading industrialists who maintained Mussolini in power and of the Black Shirt elite. They valued him because he knew leftist and liberal Italy and had no scruples about crushing opposition by blackmail, murder, and bribery.

When Badoglio came to power Roatta was obviously the man to handle the delicate job of shifting Italy from the losing to the winning side in the war without dislocating the social, financial, and industrial order established by fascism. This was what the British Tories wanted, too. But Count Sforza, as head of the purge commission, apparently took seriously the armistice provision that Italy be purged of Fascists. At any rate he had Roatta arrested along with an underling, Colonel Santo Ema-

IN THE WIND

From THE NATION

Samuel B. Pettengill, a prolific writer of tracts extolling free enterprise, has this to say in a leaflet currently being distributed by the Committee for Constitutional Government: "The present hollering for sixty million jobs is a con game, pure and simple... Let us not fall off the earth reaching for the moon."

John Leuthold of Breckenridge, Colo., writing to the Denver Post of March 11, quotes with approval Pope Pius' speech contrasting "a people's government by honest and far-seeing men" and "democratic state left to the whims of the masses." "I claim," says Leuthold, "that there is practically as big an intellectual difference between the honest and far-seeing men whom the Pope had in mind and a human mass formation as there is between the cowboys and the steers." And the editor comments, "Not a bad comparison."

Alex Small, a staff writer for the Chicago Tribune syndicate, came East about six weeks ago to write up the magazines for his readers. This is from his report on The Nation and the New Republic, as it appeared in the Tribune and other papers of March 18: "Like Harper's and the Atlantic, these weeklies are read by people who have weight in their communities. If asked which has the more effect on policy, the Saturday Evening Post with its 3,400,000 circulation or The Nation with its 42,000, my choice would be the latter... They are for war, war everywhere and with everyone who is not of their religion.

These men quite naturally felt themselves betrayed. Had they not been faithful servants of the monarchy and the Marshal? Under examination they "squealed," and the evidence they gave, it is reliably reported, would, if made public, force a general purge of the whole Badoglio crew, the rich Fascist angels of banking and industry, including many men now working hand in glove with the new occupying authorities. It would have been a sharp defeat for Churchill and his policy in Italy and for the Allied military and political regime, a victory for the forces of the democratic left in Italy. The word went out that Roatta must not come to trial Americans recently back from Italy have reported this without qualification. They do not know—or at least they have not told—who gave the order. But Roatta's escape saved both Fascist hold-outs and Allied officials from acute political embarrassment. The motive is there, not to be questioned; but many men share it.

One thing we are sure of is that things won't stand still for long. For the Italian people have shown that they will not forever stand being kicked around and sold out. They are sick of being ruled by left-over Fascists held in office by Allied officials; sick or seeing Fascist criminals protected by their fellows in office or by Allied intervention. The Roatta story isn't over—but enough has happened to show how the Italians feel about their present bosses.—(From The Nation.)

LJUBLJANA NAZIS PREPARE CITY FOR SIEGE

WASHINGTON.—Units of the Yugoslav Army have already drawn near the chief Slovene city of Ljubljana, TANJUG said in a recent dispatch recorded for OWI by FCC monitors, and the "Germans are preparing for the last hopeless stand."

The entire population of the city has been mobilized to dig trenches and shelters in the city and vicinity, the dispatch related. "In the suburbs Wehrmacht units are drilling in street fighting methods. The entire town is surrounded by wire entanglements and exit is permitted to German officers and their servants only. These servants bring food into town and sell it at high prices on the black market, as there is very little food left. Streetcar service has been discontinued because of the shortage of electricity. High school students have been mobilized while the university buildings were requisitioned by the Todt labor organization.

SAFETY
They were entertaining the preacher at lunch, and the guest remarked to the small boy of the house: "Don't you ever say prayers before your meals, my child?" "Oh, no," said the bright boy. "Dad says our cook's pretty reliable."

When Brass Hats Plan To Control

We have made it clear on a number of occasions that we are satisfied to permit men trained in military matters to run the war. However, we are equally strong in our conviction that military cliques should not be permitted to become the rulers of our civil government. This is not to say that a man or woman surrenders any of the rights of citizenship when donning a military uniform. But it is to say that the liberties of the people are menaced when military groups gang up to impose undemocratic controls upon the entire nation.

Two cases can illustrate the point we have raised here. One is the agitation for permanent peace-time conscription and universal military training. We think highranking military people would show better taste by keeping out of the controversy that has been provoked by the suggestion of such a way of life for future Americans. It is too easy—and too logical—to observe that militarists want a large standing army more to keep their rank and feather their own nests than to safeguard democracy and advance the interests of mankind.

The other example of what we consider bad taste—or worse—is the manner in which some Brass Hats are driving for a national work or jail law. We are opposed to a labor draft, and will be opposed for at least so long as the proposal is to draft workers to serve in private industry for private profit.

However, recent developments justify at least a strong suspicion that the influence of militarists with a yen for an American brand of fascism has been used to fake a labor shortage and thus give justification to the demand that Americans submit to compulsory servitude in private industry.

Even though a labor draft law were to remain operative for the duration of the war we would look upon it with distaste. But we don't believe that the American people could easily free themselves from such a straitjacket once they permitted it to be fastened upon them.

Here, we submit, is something about which military personages should speak softly and merely as individual citizens, if at all. We are still old fashioned enough to believe that the military is the servant of the civilian government and modern enough to remember that there are other nations in which democracy died when the military wrote its rules of life.—Reading Labor Advocate.

Union for Five Neighbors

Five good neighbors of ours, the Central American republics of Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras and Nicaragua, are thinking seriously once more of an ancient dream—federation—and the United States should give them every encouragement to that end.

Their future may not look so important to us in these days of epic world issues. But they have tremendous opportunities for progress which would benefit every one of the Americas, including the United States.

Today the most populous among them, Guatemala, has a population little over 3,000,000, and there are fewer people in all five than in Illinois. But they occupy almost as much territory as Illinois, Michigan, Wisconsin and Indiana combined; and competent students agree that they can support a far larger population, on an immeasurably higher standard of living, if sane measures for economic and social progress are taken.

Federation, of course, would not solve everything. Crop diversification, scientific farming methods, co-operative use of modern farm machinery, new industries and, above all, rapid continued rise in education, are all required. But sound federation should stimulate all those developments by eliminating tariffs, pooling intellectual leadership, encouraging investment on favorable terms and making for more stable government. The United States, which leads in imports to each of them, would stand to gain valuable foreign trade by Central American prosperity. By federating, moreover, these countries could look to a rising role in all inter-American affairs and in the United Nations.

The movement for federation has gained by the inauguration of as president of Guatemala. He is working hard for union. Personal among a young liberal, Juan Jose Arevalo, formerly a professor of education, bitions of individual politicians who do not want to lose power may delay progress. But the federative idea seems to have more chance of successful headway than it has had for a long time.—The Chicago Sun.

Slovenes Prepare Plans for Confiscation of German Holdings in Slovenia

Washington.—The Slovenian National Liberation Committee has completed plans for the confiscation of property owned by German nationals and by citizens of Germany, TANJUG said in a recent broadcast relayed to the Office of War Information.

Latest available figures for Latin America show that the cost of living is steadily increasing in several countries. Figures for the United States, Great Britain, Canada, New Zealand, India and Australia show only slight variations between the latest index number and those of the previous year. The figure for Germany has also remained constant, the index number for October being 91 compared to 90 for October, 1943.—World-over Press.

In addition, TANJUG said, "the Germans held 40 per cent of the iron industry, 60 per cent of textile plants, 50 per cent of the chemical industry, 70 per cent of the leather industry, 90 per cent of the capital in 13 mining enterprises, 20 per cent of the capital in the chemical industries, and owned all the cement factories in Slovenia."

In addition, TANJUG said, "the Germans held 40 per cent of the iron industry, 60 per cent of textile plants, 50 per cent of the chemical industry, 70 per cent of the leather industry, 90 per cent of the capital in 13 mining enterprises, 20 per cent of the capital in the chemical industries, and owned all the cement factories in Slovenia."

MAN-POWER PROBLEM
IN GERMANY

Germany's desperate labor ultimatum in occupied countries are receiving an increasingly militant reply from the workers. In Holland, Minister of Justice Goedhart, broadcasting from London, warned his people to stand firm. "Not a single man must register—not a single employer must contribute, not a single civil servant must help, and no one shall ask for the deceptive piece of paper called exemption," he declared. In response to this and similar calls, the Dutch resistance movement set afire or blew up a number of labor exchanges, thus destroying manpower lists. Just one day after the broadcast, posters urging resistance to the Nazi decrees went up in all Dutch cities.

According to the broadcast, "22 large estates in Slovenia belonged to German nationals, mainly citizens of Germany. These estates consist of 33,000 hectares of forestland, 2000 hectares of pastures, and 6,000 hectares of the finest vineyards."

ANIMAL BLOOD USED
IN RUSSIA

Soviet hospitals are using animal blood with great success. Injections of 100 to 200 cc's per transfusion have a positive effect on badly wounded soldiers accelerating healing, raising vitality, improving appetite and sleep, and curing avitaminosis. The hospitals have special herds of 'donor' cows, fed chiefly on lucerne, which contains a high percentage of Vitamin A. Experiments have shown that animals can give safely more than 20 liters of blood a month. (W.P.)

MISGUIDED CRITICISM

Assistant: "No, madam, we haven't had any for quite a long time." Manager (overhearing): "Oh, yes, we have, madam; I will send to the warehouse and have some brought in for you." And then aside to the assistant he said: "Never refuse anything; send out for it."

As the lady went out laughing, the manager demanded of the assistant: "What did she say?"

Assistant: "She said, 'We haven't had any rain lately'"

Pipelines held heavy Competition for Rails

Emergency pipelines, built with Uncle Sam's money, are going to give the railroads some heavy competition when the war is over, according to the Bureau of Statistics of the I.C.C.

This does not mean, however, that consumers got more goods. It means they paid higher prices for such goods as they were able to obtain.